

Asia

Komission julkinen kuuleminen essentiaalipatentteja koskevasta uudesta kehyksestä

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on 14.2.2022 käynnistänyt julkisen kuulemisen essentiaalipatentteja koskevasta uudesta kehyksestä. Kuuleminen päättyy 9.5.2022.

Essentiaalipatentiksi kutsutaan patenttia, joka suojaa teknisen standardin kannalta olennaista tekniikkaa. Patentinhaltijat sitoutuvat lisensoimaan essentiaalipatenttinsa standardin käyttäjille oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (ns. FRAND-ehdot).

Julkisen kuulemisen tavoitteena on kerätä sidosryhmiltä näkemyksiä essentiaalipatentin lisensointia koskevan toimivan kehyksen kehittämisen kannalta tärkeistä kysymyksistä ja erityisesti seuraavista: 1) läpinäkyvyys, 2) lisensointi FRAND-ehtojen mukaisesta, myös lisensoinnin taso, ja 3) tehokas täytäntöönpano.

Komissio laatii vaikutustenarvioinnin, joka perustuu olemassa oleviin tutkimuksiin ja kuulemisen tuloksiin sekä tulevista julkisista kuulemisista ja sidosryhmätaapahtumista saatavaan näyttöön.

Komission tavoitteena on antaa ehdotuksensa essentiaalipatentteja koskevaksi uudeksi kehykseksi vuoden 2022 neljännellä vuosineljänneksellä. Yhtenä vaihtoehtona on lainsäädännöllisten toimien yhdistäminen muihin toimiin.

Komissio aikoo vahvistaa EU:n toistaiseksi melko suppeaa ja hajanaista patenttilainsäädäntöä ja helpottaa kriittisen teknologian saatavuutta laatimalla yhtenäisen ja tasapainoisen paketin, joka sisältää kolme patentteihin liittyvää ehdotusta. Essentiaalipatentteja koskeva aloite on ensimmäinen näistä ehdotuksista. Muissa ehdotuksissa tullaan käsittelemään lisäsuojatodistuksia ja pakkolisensointia. Ehdotusten yhteisinä tavoitteina on lisätä oikeusvarmuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vähentää hajanaisuutta ja liiketoimintakustannuksia.

Suomen kanta

Valtioneuvosto kannattaa komission tavoitetta edistää toimivaa ja kestävää essentiaalipatenttien lisensoinnin ekosysteemiä, jossa otetaan huomioon sekä essentiaalipatenttien haltijoiden että standardien käyttäjien edut. Valtioneuvosto pitää

hyvänä sitä, että komissio aikoo laatia essentiaalipatentteja koskevasta uudesta kehiksestä kattavan vaikutustenarvioinnin ennen varsinaisen ehdotuksen antamista. Vaikutustenarvioinnin perusteella on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa muun muassa mahdollisten uusien EU-tason lainsäädäntötoimien tarpeellisuuteen.

Standardointi on keskeinen tekijä teollisuuden innovoinnin ja kilpailukyvyn kannalta. Menestyksekkäät standardit perustuvat huipputeknologiaan, joka edellyttää huomattavia investointeja tutkimus- ja kehitystyöhön. Valtioneuvosto katsoo, että essentiaalipatenttien haltijoiden ja standardien käyttäjien intressien huomioon ottamisessa on tärkeää pitää yllä tasapainoa, joka edistää standardoitujen tekniikoiden leviämistä sekä uusien tekniikoiden ja yhteenliitettävien tuotteiden kehitystä. On tärkeää, että patentinhaltijat saavat tutkimus- ja kehittämistyölleen sekä investoinneilleen oikeudenmukaisen korvauksen. Samoin on tärkeää, että standardin käyttäjillä on mahdollisuus saada standardin kannalta olennaista teknologiaa suojaavaan patenttiin lisenssi oikeudenmukaisin ja syrjimättömin ehdoin. Valtioneuvosto pitää erityisen hyvänä sitä, että komissio aikoo mahdollisessa aloitteessaan huomioida erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) aseman.

Pääasiallinen sisältö

Komissio totesi vuonna 2017 antamassaan tiedonannossa *Euroopan unionin lähestymistapa essentiaalipatentteihin* (COM(2017) 712 final), että essentiaalipatenttien lisensointi ei ole saumatonta, ja peräänkuulutti tasapainoista lähestymistapaa, joka perustuu läpinäkyvyyden lisäämiseen. Asiassa on saavutettu jonkinasteista edistystä vuoden 2017 jälkeen, mutta sidosryhmien keskuudessa on edelleen merkittävää erimielisyyttä essentiaalipatenttien lisensoinnista. Tämä aiheuttaa komission mukaan merkittävää epävarmuutta tilanteessa, jossa EU:n yrityksiin kohdistuu yhä enemmän kilpailua kaikkialta maailmasta.

Komissio ilmoitti teollis- ja tekijänoikeuksia koskevassa toimintasuunnitelmassaan (komission tiedonanto COM(2020) 760 final), että se edistää edelleen essentiaalipatenttien lisensoinnin läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta, mahdollisesti myös uudistamalla lisensointijärjestelmää. Essentiaalipatenttien, niiden haltijoiden ja essentiaalipatentteja sisältävien standardien käyttäjien määrät ovat komission mukaan kasvaneet, mikä on puolestaan lisännyt joustavan ja tasapainoisen essentiaalipatenttien lisensointijärjestelmän tarvetta. Useat uudet standardien käyttäjät ovat todennäköisesti pk-yrityksiä.

Essentiaalipatenttien tehon lisensointi on komission mukaan suurin ongelma, joka vaikuttaa sekä essentiaalipatenttien haltijoihin että standardien käyttäjiin. Lisensoinnin ongelmat johtuvat pääasiassa lisensoinnin heikosta läpinäkyvyydestä ja ennustettavuudesta, FRAND-ehtoihin liittyvistä epävarmuuksista sekä korkeista täytäntöönpanokustannuksista ja tehottomasta täytäntöönpanosta. Nämä ongelmat voivat komission mukaan hidastaa innovointia, haitata kriittisen teknologian kehittämistä ja viivästyttää startup- ja pk-yritysten laajentumista EU:ssa.

Aloitteen tavoitteena olisi edistää toimivaa ja kestävää essentiaalipatenttien lisensoinnin ekosysteemiä, jossa otetaan huomioon sekä essentiaalipatenttien haltijoiden että standardien käyttäjien edut. Komissio pyrkisi näin ollen varmistamaan innovoijien jatkuvan osallistumisen standardointiin sekä standardien käyttäjien joustavat mahdollisuudet standardoidun teknologian käyttämiseen. Näin varmistettaisiin standardoidun teknologian nopea ja laaja leviäminen. Essentiaalipatenttien lisensointi ja arvoketjut, joihin se vaikuttaa, ovat yleensä maailmanlaajuisia, kun taas

essentiaalipatenttien täytäntöönpano on alueellista. Sekä lisensointi että täytäntöönpano on todettu tehottomiksi, minkä vuoksi tarvitaan EU:n tason toimia. Uusi aloite olisi komission mukaan laadittava EU:n tasolla, jotta saavutetaan paras mahdollinen etujen tasapaino, edistetään yhtenäisyyttä ja edistetään sisämarkkinaratkaisuja. Myös yhtenäispatentin voimaantulo edellyttää EU:n tasoista aloitetta, koska kansallisen tason aloitteita ei sovelleta yhtenäispatenteihin.

Aloite perustuisi kolmeen toimintapoliittiseen pilariin. Komission esittämät toimintavaihtoehdot perustuvat eritasoisin tavoitteisiin kussakin pilarissa, ja niitä olisi tuettava myös asianmukaisilla lainsäädännöllisillä ja muilla välineillä.

1. Parannetaan essentiaalipatenttien läpinäkyvyyttä esimerkiksi i) edellyttämällä tiettyjen tietojen julkistamista ja päivittämistä julkisesti saatavilla olevien tietojen parantamiseksi ja ii) ottamalla käyttöön järjestelmä, jossa riippumaton kolmas osapuoli arvioi olennaisuuden riippumattoman elimen hallinnassa ja valvonnassa.
2. Selkeytetään FRAND-ehtojen eri näkökohtia laatimalla suuntaa-antavia periaatteita ja/tai prosesseja, joiden perusteella i) selkeytetään FRAND-käsitettä, ii) neuvotellaan FRAND-ehdoista ja iii) määritetään lisensoinnin asianmukaiset tasot arvoketjussa.
3. Parannetaan täytäntöönpanon tehokkuutta ja vaikuttavuutta esimerkiksi kannustamalla erilaisiin sovittelumenettelyihin.

Komission mahdollisella uudella aloitteella täydennettäisiin EU:n nykyisiä toimintavälineitä, joilla käsitellään tiettyjä essentiaalipatentteihin liittyviä kysymyksiä EU:n tasolla. Näitä ovat muun muassa komission vuoden 2017 tiedonanto Euroopan unionin lähestymistavasta essentiaalipatentteihin (COM(2017) 712 final), EU:n tuomioistuimen relevantti oikeuskäytäntö (ml. tuomio asiassa C-170/13, Huawei v. ZTE), direktiivi 2004/48/EY teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta sekä eurooppalaisesta standardoinnista annettu asetus (EU) N:o 1025/2012.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Aloite voisi komission mukaan koostua seuraavista: 1) lainsäädäntötoimi, joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT-sopimus) 114, 118 ja/tai 103 artiklaan, ja 2) muut kuin lainsäädäntötoimet, jotka voisivat perustua SEUT-sopimuksen 101 artiklaan ja 102 artiklaan sekä aloitteen tuloksena mahdollisesti laadittavaan asetukseen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti tuki komission aikomusta edistää edelleen essentiaalipatenttien lisensoinnin läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta päätöslauselmassaan IP-toimintasuunnitelmasta (Euroopan parlamentin päätöslauselma 11. marraskuuta 2021 teollis- ja tekijänoikeuksia koskevasta toimintasuunnitelmasta EU:n elpymisen ja palautumiskyvyn tueksi (2021/2007(INI)).

Kansallinen valmistelu

Kilpailukykyjaoston (EU8) kirjallinen menettely 30.3.-5.4.2022.

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto ”Kaikki irti EU:n innovointipotentiaalista: Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva toimintasuunnitelma EU:n elpymisen ja palautumiskyvyn tueksi (E 6/2021 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Teollisoikeuksia, kuten patentteja, koskeva lainsäädäntö kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tanja Müller, TEM, puh. 0295 04 7068
Hertta Hartikainen, TEM, puh. 0295 04 7323

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	teollisoikeus, jaosto kilpailukyky (EU 8) TEM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, STM, UM, VM, VNK, VTV, YM
